

عنوان مقاله:

نقد بلاغی ابیاتی از شاهنامه ی فردوسی از دیدگاه علم معانی

محل انتشار:

فصلنامه متن پژوهی ادبی، دوره 16، شماره 51 (سال: 1391)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسنده:

داریوش ذوالفقاری - استادیار پژوهشگاه میراث فرهنگی

خلاصه مقاله:

مبنای علم معانی تناسب سخن با مقتضای اوضاع و احوال است، مواد علم معانی ساختارهای نحوی است و منابع این علم در هر زبانی شاهکارهای ادبی آن زبان می باشد. شاهنامه ی فردوسی یکی از مهم ترین شاهکارهای ادبیات فارسی است که بررسی آن بر مبنای علم معانی برای کشف بخشی از اسرار بلاغی مختص زبان فارسی موضوع پژوهش حاضر است. در این بررسی، مساله این است که برای کشف و توصیف اصول و معیارهای زیبایی شاهکارهای زبان و ادبیات فارسی از دیدگاه بلاغت، لازم است این متون به شیوه ی استقرایی مطالعه شوند. در این مطالعه، نظریه ی مهم و اساسی عبدالقاهر جرجانی (متوفی ۵۴۷۱ق.) که او را بزرگ ترین نظریه پرداز بلاغت در ایران و اسلام می دانند- مورد توجه است. عبدالقاهر بلاغت و تاثیر را منحصر در حوزه ی ساختارهای نحوی زبان می داند و آن را علم معانی النحو می خواند. نگارنده با توجه به نظر این دانشمند و برخی از شاخه های زبان شناسی مانند: تحلیل گفتمان، کاربردشناسی، نظریه ی گرایس، نظریه ی هلیدی و برخی از مکاتب ادبی مانند فرمالیسم در پی اثبات این نکته بوده است که: با استقصا در متن شاهنامه ی فردوسی می توان دریافت که بسیاری از زیبایی های این کتاب در گرو شگردهای نحوی آن است که در حوزه ی علم معانی باید از آن ها بحث شود؛ شگردهایی مانند: «واو مقابله»، «واو فوریت»، «معنی ضمنی ایجاز، اطناب و اغراق»، «انسجام»، «گفتگو» و «لحن». نتیجه ی به دست آمده از پژوهش این است که برای تفسیر متون ادبی زبان فارسی از دیدگاه علم معانی، نمی توان به مبنای سنتی این علم اکتفا کرد و لازم است نظریه ی نظم عبدالقاهر جرجانی از شاخ و برگ های زایدی که بعد از او پیدا کرده است پیراسته شود؛ در ضمن برای این کار لازم است از نظرات مطرح در برخی از شاخه های زبان شناسی بهره گرفت. توجه به کاستی های مطالعات بلاغی سنتی در کشف شگردهای بلاغی متون لازم است و باید توجه داشت که مبنای نظری و عملی علم معانی مختص زبان فارسی از راه استقصا در شاهکارهای ادبی این زبان به دست می آید.

کلمات کلیدی:

بلاغت، زبان شناسی، شاهنامه ی فردوسی، علم معانی و نقد ادبی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1406811>

